

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ, ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Децентралізація – це процес змін або перерозподілу повноважень чи речей від центрального управління. Децентралізація влади включає, політичну і адміністративну сторони. Децентралізація в Україні зосереджена на передачу великої кількості повноважень та бюджету від державних органів органам місцевого самоврядування так, аби якомога більше повноважень мали саме ті органи, які є ближче до людей, де є змога такі повноваження реалізувати як найуспішніше. Це цілком закономірно розумна реформа, якщо певна країна обирає шлях до прогресу.

У сучасному суспільстві децентралізація викликає все більший інтерес. Реформа децентралізації та місцевого самоврядування влади передбачає подолання багатьох чинників, наприклад таких як: коли територія залежна від центру; громада та інфраструктури фінансово слабкі; деградація сільської місцевості; положення про адміністративно-територіальний устрій; рівень дотаційності громад високий; території інвестиційно не привабливі;

Зараз децентралізація широко практикується і вивчається. Відомо, що сам сенс децентралізації може певною мірою змінюватись, залежно від того аспекту в якому вона розглядатиметься. За типами децентралізацію поділяють на: адміністративну, політичну, фінансову, економічну та екологічну. Тому дана тема є дуже актуальною та важливою для подальшого розвитку нашої країни, для її майбутнього.

Мета. Проаналізувати процес децентралізації державного устрою в Україні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- розглянути реформу децентралізації в цілому.
- вказати роль децентралізації в Україні.
- показати широке коло питань, що стосуються децентралізації в Україні

Виклад матеріалу. В Україні процес децентралізації розпочато з 2014 року. Це дозволило формувати об'єднані територіальні громади. Їх уже створено 665, що об'єднали 3118 громад. Добровільне об'єднання у територіальні громади дозволило органам місцевого самоврядування дістати певні повноваження та ресурси, які раніше мали тільки міста обласного значення.

Депутатський корпус, обраний голова та виконавчі органи ради громади, які забезпечують реалізацію наданих законом повноважень у інтересах громади тепер представляють інтереси громадян, які проживають на території певної об'єднаної громади. У населених пунктах, які увійшли до складу об'єднаної громади, а право жителів на надання послуг громадянам та місцеве самоврядування забезпечують обрані ними представники (старости).

З урахуванням думки громадян здійснюється шляхом добровільного об'єднання збільшення та об'єднання громад. Визначення потенційних ресурсних можливостей громади є обов'язковим при плануванні створення громад для економічного та соціального розвитку та можливості забезпечити жителів наданням якісних послуг.

Усім нам відомо, що у нашій країні зараз не найкраща економічна ситуація. У селах погані дороги, немає освітлення. А чому так? Через нестачу коптів, саме так каже сільська рада. Зверху дають не достатньо. Державна влада не дає місцевому самоврядуванню стільки скільки треба для того, щоб місцеве самоврядування робило свою роботу саме так, як годиться. Грошей вистачає лише на зарплату працівникам сільської ради, а більше нема де взяти. То може проблема в тому, що держава бідна? А як воно в інших державах, де села, як лялечки, – у Швейцарії чи Німеччині, у тій самій Польщі?

Ми можемо побачити, що у цих країнах держава набагато менше втручається в місцеві справи. Там у селах міцні традиції самоврядування, люди в громадах сліdkують за тим, кого обрати, велика частина місцевих податків залишається в місцевих громадах та розумно використовується. Якщо запитати громадян цих країн про владу, то вони насамперед згадають не прем'єра чи президента, а свого найближчого голову місцевого органу самоврядування – наприклад, вїйта чи мера. Вони чудово знають хто це, і контролюють місцеву владу із свого боку. Держава в свою чергу теж контролює місцевих командувачів, щоб ті дотримувалися законів.

Наша держава також обрала курс на цивілізовані держави. Вона усе таки наважилася дати людям більше можливостей прав, і ресурсів, щоб вистачало й на дороги, і на школу.

Є багато країн, які вже досягли успіху у децентралізації. Наприклад Словаччина, Польща, Латвія, Литва, Естонія та Скандинавські країни. Саме ця реформа дала поштовх розвитку економіки та соціального розвитку цих країн.

Адже ця реформа передбачає, що держава передає ресурси та повноваження зверху вниз, передає засоби вирішення проблем на тому рівні, де ці проблеми виникають, але держава ставить одну умову – руку, що приймає повноваження та ресурси разом із відповідальністю, треба зміцнити. Декілька невеликих громад треба об'єднати у більш потужну громаду, базуючись на історичних, географічних, економічних принципах. Для того аби спланувати такі об'єднані процеси обласні ради ухвалили перспективні плани розвитку. Цей процес не був легким і безхмарним, до цих планів можливі ще зміни, але суть залишається такою: щоб мати змогу хазяйнувати на своїй землі самостійно, треба об'єднуватись зміцнитися.

Концепція передбачає, що доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між виконавчою владою та органами місцевого самоврядування на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами децентралізації та субсидіарності. Повноваження органів місцевого самоврядування та виконавчої влади поділені за предметами відання наступним чином. Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування базового рівня є забезпечення:

- 1) місцевого економічного розвитку (розвиток підприємства, залучення інвестицій);
- 2) розвитку місцевої інфраструктури, зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, водовідведення і електропостачання, об'єктів соціального та культурного призначення, інформаційних мереж;
- 3) планування розвитку території громади;
- 4) вирішення питань про забудову території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель);
- 5) благоустрою території;
- 6) надання житлово-комунальних послуг (централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, утилізація та вивезення відходів, утримання споруд і будинків, прибудинкових територій комунальної власності);
- 7) організації пасажирських перевезень на території громади;
- 8) утримання доріг і вулиць у населених пунктах;
- 9) громадської безпеки;

- 10) гасіння пожеж;
- 11) управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти;
- 12) надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб;
- 13) розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків);
- 14) соціальна допомога;
- 15) надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг.

На сьогоднішній день вже готовий законопроект про муніципальну варту, завдяки ньому органам місцевого самоврядування буде надано дієвий інструмент для наведення порядку на підлеглий території. Муніципальна варта – це структура, яка має стежити за дотриманням правопорядку, опікуватись питаннями благоустрою, місць для паркування незаконних звалищ тощо. Вона у будь-якому разі не може займатися кримінальними справами – це виключно компетенція поліції.

У своїй науковій статті Гурик Мирослава зазначила, що народ, який усвідомив свою національну самобутність постійно оновлюється і перетворюється. Тому, об'єднавшись у революції Гідності, український народ показав, що ми європейці котрі здатні єднатись. І ми, як і інші європейські країни сповідуємо ті ж самі цінності демократії і народовладдя. Тому теж достойні гідного життя.

17 червня 2014 року було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад». Важливим етапом у створенні законодавчої основи для змін мало б слугувати прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації.

Наразі не усі положення цього плану виконуються належним чином згідно графіку, бо життя, як усім нам відомо, вносить певні корективи. Верховна Рада – це колегіальний орган, а усі члени коаліції не завжди дотримуються своїх коаліційних обов'язків, проекти нормативних актів часто обговорюються, і деколи, після того як внесли усі поправки, можуть суперечити деяким положенням, які розроблені фахівцями концепцій. Починаються суперечки, процеси затягуються.

Головною подією децентралізації 2015 у році ухвалення 5 лютого 2015 р. Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Ухвалення Закону дало початок дуже важливому процесу збільшення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні, яких до даної реформи було дуже багато, але ефективність органів влади та їх діяльності там була надто низька. Про це свідчать прості цифри. До реформи в Україні існувало 11 520 територіальних громад: із них 458 були міськими, 783 селищних і 10 279 сільських. Після завершення процесу об'єднання заплановано створення приблизно 1500 потужних самостійних, дієздатних громад.

Децентралізація протягом 2015–2017 років дала значний позитивний результат і зміни на краще. Тому сприяння подальшому процесу об'єднання – одне з головних завдань. По всій території України мають бути створені самостійні спроможні та дієздатні органи місцевого самоврядування базового рівня – територіальні громади.

Процес об'єднання територіальних громад створив перш за все передумови для трансформації субрегіонального рівня і територіального рівня. Наслідком є те, що на районному рівні одночасно функціонують райрада, райдержадміністрація, виконавчі органи об'єднаних територіальних громад із визначеними законом повноваженнями, переважно дубльованими.

Така ситуація негайно потребує зміни системи органів влади на районному рівні, розмежування та перерозподілу повноважень та ресурсів. Тому наступним важливим кроком подальшої децентралізації є її удосконалення, а саме удосконалення територіальної організації влади на субрегіональному рівні. А це потребує подальшої децентралізації повноважень та постійного забезпечення їх виконання.

Висновки. Отже, реформа децентралізації має дуже важливе значення. Вона дала значні повноваження для місцевого самоврядування, для розвитку освіти медицини, а також для транспортної та житлово-комунальної інфраструктури. Місцева влада тепер зацікавлена в тому, щоб розвивалась інвестиційна привабливість її територій на благо громади, адже податки, які сплачені тут підуть на підвищення якості життя мешканців цієї території. Різноманітні реєстраційні документи та дозволи для ведення бізнесу можна буде отримувати на місцях, в наслідок громади самостійно зможуть залучати інвестиції, сприяючи соціально-економічному розвитку. Вже сьогодні у невеликих містах почалися ремонтні роботи доріг, приводити до ладу медичні та освітні заклади. Реформа дала поштовх на повноцінний розвитку громад. Надала можливість кожному поліпшити життя у тому населеному пункті де він проживає і у країні в цілому. Отже у громадян появилась можливість самостійного господарювання.

Література

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
2. Гурик М. І., Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні // Науковий журнал «Політичне життя» Political Life. – 2018. – №1. – с. 26-33.
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України «Урядовий портал» [Електронний ресурс] – 2017- Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-decentralizaciyi>
4. Офіційний український державний сайт «Децентралізація влади» [Електронний ресурс] – 2018 - Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>
5. Офіційний український державний сайт «Децентралізація влади» [Електронний ресурс] – 2018 - Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua>
6. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. – с. 320.
7. Сас О. [Електронний ресурс] – 2018 - Режим доступу: <https://agropolit.com/blog/48-scho-take-detsentralizatsiya-i-navischo-vona-vsinnam>